

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Opinio Bonauenturæ. cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

relationi, ut significet ex æquo utrunque. Licet enim paternitas ut forma patris significetur, est tamen proprietas personalis habens se ad personam patris, ut forma individualis ad aliquod individuum creatum. Forma autem individualis in rebus creatis constituit personam generantem, non autem est quo generans generat: alioquin Socrates generaret Socratem. Unde neque paternitas potest intelligi, ut quod pater generat, sed ut constituens personam generantis: alioquin pater generaret Patrem. Sed id quo pater generat est natura diuina, in qua sibi filius assimilatur. Et secundum hoc Damasc. dicit, quod generatio est opus naturæ non sicut generantis, sed sicut eius quo generans generat. Et ideo potentia generandi significat in recto naturam diuinam, sed in obliquo relationem.

Lib. 1. ortho-
dox. fid. c. 8.

Ad primum ergo dicendum, quod potentia non significat ipsam relationem principij, alioquin esset in genere relationis: sed significat id quod est principium: non quidem sicut agens dicitur principium: sed sicut id, quo agens agit, dicitur principium. Agens autem distinguitur a facto, & generas a generato. Sed id quo generans generat, est commune genito & generanti: & tanto perfectius quanto perfectior fuerit generatio. Unde cum diuina generatio sit perfectissima, id quo generans generat, est commune genito & generanti, & idem numero non solum specie, sicut in rebus creatis. Per hoc ergo quod dicimus, quod essentia diuina est principium, quo generans generat, non sequitur, quod essentia diuina distinguatur: sicut sequeretur, si diceretur quod essentia diuina generat.

Ad secundum dicendum, quod sicut est idem in diuinis potentia generandi cum generatione: ita essentia diuina cum generatione & paternitate est idem re, sed non ratione.

Ad tertium dicendum, quod cum dico potentiam, potentia generandi significatur in recto, & generatio in obliquo. Sicut si dicerem essentiam patris. Unde quantum ad essentiam quæ significatur, potentia generandi communis est tribus personis. Quantum autem ad notionem, quæ connotatur, propria est personæ patris.

CONCLUSIO est, Potentia generandi significat in recto essentiam, sed in obliquo relationem.

Quid sit formaliter potentia produ-
cens intra Deum.

Opinio Bonauenturae, cap. 1.

Exponuntur quinque alia Scholasticorum sententia cap. 2.
Potentiam, quæ producit personam diuinam, esse diuinam
essentiam connotatam proprietate, verior sententia
est, cap. 3.

Corollaria superioris sententia: & solutio argumentorum
aliarum opinionum, cap. 4.

CAP. I.

Opinio Bonauenturae.

ANtequam varias Scholasticorum opiniones referamus, præmittendum est, Deo duplici modo principium produciens assignandum esse, nullo modo intelligendi, instar aliarum rerum: est enim principium quo agens producit, & vocari solet, ut principium quo, & principium, quod producit. De hoc dicitur principium quod. Principium quo, idem est, quod potentia, de qua nunc inquirimus. Est autem virtus quædam, qua instructum aliquod agens operatur, principium autem quod, dicitur totum ipsum, quod hac virtute præditum aliud producit. In diuinis vero principium quod, dicitur persona; principium autem quo, dicitur potentia, de qua nunc est nobis controuersia, quidnam formaliter sit, utrum relatio, an essentia Dei, vel utrumque simul.

Porro hoc duplex principium non repugnat simplicitati Dei, ut falso docuit Greg. in 1. diff. 7. 4. 2. artic. 2. qui eadem ratione negat in Deo formam illas, quas notiones Theologi appellant, ut diff. 136. c. 2. memorauimus. Nam cum sola nostra consideratione hæc in Deo distinguantur, etiam in Deo aliquid ut forma aliquid instat materiam accipiat, nihil perfectioni ipsius derogamus, sed ut possumus, eum intelligimus: propter hanc rationem solam distinctionem rationis loquentem nobis esse per abstracta, & concreta nomina, & notiones per modum formarum esse in Deo constitutas, probauimus contra Gregor. & alios in illo capite. Nunc igitur quaestio est, quid sit formaliter potentia nostro modo intelligendi, seu principium, quo, in Deo respectu productionum personarum.

Hac præmissa notatione, prima sententia sit Bonauenturae in primum distinct. 7. quest. 1. & Durandi in quest. 2. num. 29. qui asserunt, principium quo, seu potentiam formaliter esse relationem, seu proprietatem: tamen si, cum de persona Patris loquitur Bonau. quam existimat prius ratione intelligitur potentem generare, quam actu generantem, dicitur potentiam esse proprietatem, non sub ratione relationis paternitatis, sed sub ratione ingenerantis: vero Durand. quia putauit, non posse concipi prius personam, nisi actu generantem, dicit potentiam esse ipsam proprietatem sub ratione relationis: ergo ambo in eo concordant, ut potentia formaliter sit proprietas personalis; differunt tamen in modo explicandi iuxta varias opiniones quas de principio constitutiente personam fecerunt, ut vidimus disp. 159. cap. 4. §.

Hæc opinio probatur primo. Quoties aliqua productio, vel operatio conuenit alicui supposito quæ non conuenit alteri, imo ei repugnat, principium, & potentia illius debet esse aliquid, quod ipsi supposito peculiare sit; nam si ratione alicuius communis, potentia conueniret, operatio illa utrique supposito tribueretur: atqui generatio, verbi causa, conuenit Patri, & nulli alteri personæ; ergo principium illius est, quid peculiare ipsi, hoc autem nihil aliud est, quam proprietas, vel hoc, vel illo modo considerata. Ex eodem principio sequitur, potentiam spirandi non esse essentiam, sed communem proprietatem in Patre & Filio; cum ab utroque spiratio promoueat. Secundo formam alicui tribuere esse, & non operari imperfectum est: atqui paternitas tribuit aliquid esse primæ personæ; ergo nisi tribueret etiam operari imperfectum esset, quod est absurdum. Tertio denique cum essentia nequeat esse potentia, ut infra probabitur, nihil aliud relinquitur, quam proprietas quæ possit esse potentia.

Hinc sententiam improbat S. Thomas in hoc articulo. Scito in primo distinct. 7. qu. 1. §. loquendo, ex Anselmo in monologico cap. 54. ubi de Spiritu sancto sic ait. Non ex eo procedit, in quo plures sunt Pater & filius, sed ex eo: in quo unus sunt. Et ne aliquis putaret ex relatione spirationis procedere, continuo subdit. Nam non ex relationibus suis, quæ plures sunt, alia est enim relatio patris, alia filij, sed ex ipsa sua essentia, quæ pluralitatem non admittit, emittunt Pater & filius tantum bonum. Et in lib. de processione Spiritus sancti, cap. 15. inquit, Spiritum sanctum procedere de diuinitate Patris, non de paternitate. Idem reperit cap. 30. Probat etiam Sanctus Thomas ex Damasceno 1. de fide cap. 8. post medium, ubi sic loquitur generatio quidem principij ignea & sempiterna est, & quæ natura ipsa sit, atque ex ipsius essentia producat, & paulo antea: generatio quidem in eo consistit, ut ex gignente essentia proles eiusdem cum gignente substantia producat. Et paulo ante definiens ipsam fecunditatem, quæ nihil aliud videtur esse, quam potentia generandi, ita scribit. Fecunditas porro in eo posita est, ut quis ex seipso, id est, ex propria essentia prolem naturæ similem edat. Cum igitur dicant, id, ex quo producit, aut procedit in diuinis personis, esse essentiam; & fecunditatem in eo positam esse, ut ex illa producat, plane sentiunt potentiam esse ipsam essentiam, non relationem. Id enim, ex quo producit aliquid, ex parte producentis est potentia, quæ est principium quo factis enim notum est, non loqui Damasc. & Anselmum de alio genere principij, ex quo, quam de principio producendi; cum alter dicat, generationem esse naturæ opus (nam si esset relationis aut proprietatis, non esset naturæ) alter vero dicat, Spiritum sanctum ex essentia procedere; particula enim ex; respectu processionis, nec principium formale, nec materiale significare potest.

Quare reprehensione digni sunt recentiores, qui hæc testimonia Patrum labefactare conantes, aliter eos non loqui de principio producendi, sed tantum contra Arium ostendere voluisse, personas diuinas non fuisse ex nihilo productas: hoc enim tantum excluditur, si supponatur principium materiale, aut quasi materiale, vel formale productionis: ut vero Patres citati plane indicant principium producendi, ut probatum est.

Ratione vero sic arguit Greg. loco citato, quia

Vaquer in 1. p. tom. 2.

si principium quo, seu potentia esset, proprietas, productio personæ æquiuoca esset: tunc enim effectus æquiuocus dici solet, quoties non assimilatur principio producendi: nam ut ait S. Thom. proprium est agentis (intelligi vniuersum) assimilare sibi productum in principio producendi. Missis autem aliis rationibus Scoti, deinde hoc ipsum probari potest hoc modo. Processio verbi proprie est dictio, & intellectio, ut disput. 112. cap. probatum manet, relatio autem non est principium formale, & potentia intelligendi, ut patet, ergo nec generandi.

Exponuntur quinque alie Scholasticorum sententie.

Secunda opinio sit, quam refert Durandus in Spiritum distinct. 7. quæst. 1. nu. 18. quorundam, qui dicebant, essentiam & proprietatem æque esse principium quo, seu potentiam, respectu tamen diuersorum. Nam in diuina productione duo sunt, & communicatio essentia, & generatio: respectu prioris, essentia est potentia: respectu posterioris, proprietas, seu relatio. Probat autem eam hoc modo, Principium communicationis non debet distinguere ab eo, quod communicatur: quia idem se ipsum potest communicare; principium tamen productionis debet distinguere a re producta, quia nihil se ipsum producit: ergo recte essentia ponitur principium, seu potentia communicationis, proprietas autem productionis.

Hanc sententiam impugnat Durandus hac ratione, In diuinis non est alia actio communicatio, alia generatio: adeo, etiam nostro modo intelligendi, quia eadem actione communicatur essentia, & producit filius; nec filij productio sine essentia communicatione, nec essentia communicatio sine aliqua personæ productione potest intelligi: communicare enim aliquid est, commune aliquid facere, quod ipsamet productione fit; id ergo quod nequit esse principium vnius, non erit alterius: quare si essentia non est principium productionis, non erit communicationis.

Tertia sententia est, quam Scotus loco citato putauit esse Sancti Thomæ in hoc articulo, & nonnulli censent fuisse Magistri in primo distinct. 7. videlicet potentiam generandi, aut spirandi in Deo esse solam essentiam absque proprietate vlllo modo. Eam quoque sequitur Gabriel in primo distinct. 7. quæst. 1. 2. & 3. Pro cuius explanatione notat quæst. illa 1. artic. 1. notat. 2. principium eliciens alicuius operationis illud esse, quod per se necessario requiritur ad productionem, & non est ipsa productio formaliter, neque in ea constituitur: cum igitur paternitas, & alia proprietates non possint esse principium eliciens, quia est ipsa productio, efficiunt, essentiam esse tale principium. Veruntamen principium producentis inquit esse personam, quia illa est, quæ producit non essentiam, ergo distinguit inter principium eliciens, & producentis, ut patet ex dictis.

Ceterum non minus facile hæc sententia impugnari potest, quam præcedens: primo quia ex ea sequitur, in filio esse potentiam generandi, quia in eo essentia, & hæc est potentia generandi. Quod si dicas, deficere conditionem aliquam requisitam,

D d 3 tam,

Tertio ratione.

Secunda opinio. Aque essentiam ac relationem esse principium quo.

Impugnatur secunda opinio.

Tertia opinio. Sola essentiam esse principium quo.

72

Impugnatur secunda opinio primo modo.